

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 12. De Mamalucorum origine, moribus & sociis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

*Maçeta Mar-
tyrii deside-
rium reprimi.*

cuperet, duas tantum adhibebat; & unam, si solito tantum more debacchari luberet. Harum laminarum alteram fuisse orbem illum argenteum, quem Sacerdotes patenam vocant, non sine indicibus fuisse se suspicatum, mihi olim ipse Simon Maçeta narravit: qui inter hæc terriculamenta ita se gerebat, ut nec mortem timere, nec ferocientem irritare velle ostenderet. Aliquando contigit, Guiraveram maxime furente, ut nihil propius esset, quam ut pro Fide maçtaretur; obtinissetque indubie Martyrii palmam, nisi evitato prudenter periculo, his cogitationibus incitatissimum Martyrii desiderium repressisset. *At si nunc moriar, inquiebat, quid de tot Barbarorum millibus, quid de eorum animis nondum Fide confirmatis fiet? absit, absit, o Deus, ut tot carissimorum filiorum jacturam lauream unam, quamvis æternam, emam. Tu de mea gloria aliunde providebis; mihi certum est coronam, lauream & purpuram majori tue glorie postponere. Pro fratribus meis anathema lubens fiam, & permittam ut deleatur nomen meum de libro Martyrum, ut tot anima scribantur in libro vite. Eterne Deus, hoc mecum sit sacrificium, nolle sacrificari, ut tuis aris tot Barbarorum anima sese sacrificent. O dignam cedo vocem! dignam æternitate! te, o generose Athleta, non Martyrem tantum, sed plusquam Martyrem Cælum agnoscat: nam audi Chrysoctomum. Ponamus quempiam Martyrium approbare & cremari: alium vero ad edificationem proximi Martyrium differre, nec differre modo, sed etiam absque Martyrio decedere. Verè igitur post hanc peregrinationem major erit; non enim multis in hoc loco rationibus opus est, cum Beatus Paulus magna voce sententiam jam protulerit, dicens: Cupio dissolvi & esse cum Christo, melius mihi autem, in carne adhuc permanere propter vos. Hæc Chrysoctomus: cujus sententiæ Divus Thomas suffragatur. Hæc constantiam Simonis Maçetæ, contusa tandem Guiraveræ atrocitas est, qui cum se Baptismo expiari velle ostenderet, & dubitaretur, quo potissimum nomine indigetandus esset, injectis in urnam plurimorum Divorum nominibus, forte dubium dirimere placuit: & quod mireris, tribus continuis vicibus educta scheda nomen Sancti Pauli retulit, ut nemini jam dubium videretur, alterum Saulum Guiraveram fuisse, & Paulum, si voluisset, esse potuisse. Sed proh dolor! Paulus esse noluit: nam post variam fortunam, in antropophagiam, ut fertur, relapsus, ab latronibus trucidatus interiit: tamen, eo baptizato, ex tot antropophagis neminem puduit Christi partes sequi; & qui ossa humana ad cuspidandas sagittas acere solebant, nunc crucibus, quas collo appenderent, faciendis insistebant. Atque hic est Guiravera, tot annorum labor, tot periculorum occasio, tot hominum helluo, tot Neophytorum pavor, & Sociorum Jesu, per Guairaniam sparsorum, coronarum fabricator; documentum posteritati futurus, quantam animi fortitudine, quantam virtute opus sit ad exclamandum in hac barbarie: Saule, Saule, quid me persequeris?*

*Guiravera
Baptizatur.*

CAPUT
XII.
De Mimalucorum
origine,
moribus &
Sociis.

Brasilia descriptio.

AUCEBATUR in dies res Christiana, spes erat futurum, ut Guairania tota ad partes veri Dei transfiret, cum dæmon, hostium suorum prosperis rebus irritatus, vires undique colligit; & quæ per se, quæ per Mamalucos, assecras suos, novarum coloniarum ab Societate Jesu in Guairania constructarum ruinam machinatur, exitiali planè successu. Res ipsa hortari videtur (quoniam per Mamalucos res peracta est) de eorum ortu, patriâ, moribus & Sociis explanare, ut quibus artibus florentissimam Provinciam labefactarint, & spem omnem aliquando restituentem resciderint, aliasque terras depopulati fuerint, planius deinde edisseram. Brasilia, novi Orbis Provincia, Æquatorem ab Septentrione pro termino habet; ad Austrum ibi esse desinit, ubi fluminis Argentei præfecturæ fines terminantur. Ferè tota littoralis est, & vix extremam sui partem ad Mediterranea aliquosque excurrit. Hanc terram Lusitanæ Reges diversis temporibus coloniis occuparunt, & Joannes Tertius in præfecturas, operam Alfonso Solæ Prætoris, divisit: qui post lectam Provinciam, oppidum Sancti Vincentii, quinque & viginti circiter supra Æquatorem gradibus, eo loco construxit, castroque & turri munivit, ubi exiguus maris sinus duabus insulis, quasi totidem propugnaculis, obvallatur. In Insularum una, aliud oppidum omnibus Sanctis dedicatum ædificavit; ut unum alteri præsidio foret. Ex his duobus oppidis aliquot in Mediterranea coloniarum ductæ sunt, quarum una

Piratininga

Piratinga nuncupatur. Hanc, biennio ante Divi Ignatii mortem, primus Brasiliæ Provincialis Emmanuel Nobrega ideo ab Divo Paulo nominavit, quòd ipso Divi Pauli sacro die Piratingam ingressus fuisset. Quamvis verò Socii omnes, fundato inibi Collegio, cum laude deludant, Josephus tamen Anchiera, miris rebus paratis, & innocentia vitæ longè aliis antecellit; & Europæi coloni diu avitum decus conservavere: donec, ob defectum fœminarum Europæarum, mixto cum Barbaris genere, insignis ille Lusitanorum sanguis corrumpi cœpisset. Quæ generis mixtio, ubi interjecto tempore plures corripuit, & optimis patribus succedere dissimiles filii, & nepotes vitiosiores; egregia illa Lusitanorum virtus Barbari sanguinis iteratâ mixtione suffocata periit, & magnanimi illi Brasiliæ fundatores in Piratinganos præsertim nepotes nihil nisi gentilitia nomina transcripsere. Hanc progeniem Lusitani suo nomine dedignant (ut Orlandinus in historia Societatis notat) barbaro vocabulo Mamalucos appellant; ut, qui toto cœlo sibi dissimiles sunt, dispar etiam nomen sortiantur. Accessere huic generis & morum conditioni peiores socii, qui eò aliunde licentiâ & naturâ loci allecti frequenter aliquando confluerent. Nam Piratinga, si agri fertilitatem & situm consideres, sceleratè & delicatè vivere volentibus æquè tutelam ac materiam præbet. Quindecim leucis distat ab Oceano, paulò supra eum gradum, quo zona temperata Torridæ committitur. Unde media inter utramque temperie gaudens, in pleraque vitæ commoda utilis est, adeò ut non tantùm sibi ipsi, verùm etiam reliquæ Brasiliæ ob nimios calores humoremque luxuriant, frumenti & pecoris, necnon aliarum rerum abundantiam sufficiat. Sacchari ferax est, nec auri fodinis prope & procul reperiuntur. Ex Oceani portibus eò ire volentibus, per abrupta montium cacumina unicum & difficile iter est; adeò angustum, ut perpauci homines multitudinem ab aditu faciliè arcere possint. Atque hæc agri felicitas, & natura loci, omni vi impervia, plurimos mortales, quos scelerum conscientia, appetentiæ torquet, ex Brasiliâ & Europa allicit. Variarum itaque nationum & vitiorum homines, invento suæ indolis opportuno loco, cum Mamalucis amicitia & connubiis fœderati, longè aliter quàm egregii illi Lusitani Brasiliarum coloniarum præsi ductores, Indorum res tractavere. Primum & palmare furoris experimentum, sicut ego comperi, in Tupinaquios fuit. Tupinaquiorum gens in utroque littore Anjembi fluminis, ex promontorio frigido originem sumentis, & longo post tractu per Guaitaniam in Paranam se exonerantis, ferme vivebat. Triginta sagittariorum millia in trecentis pagis censita olim fuisse perhibebantur; totam tamen eam gentem sexennali bello ita confecere, ut nullum ferme, præter pagorum ruinas, tantæ multitudinis vestigium supersit. Confecito Tupinaquiorum bello, Tupiguarum utraque Jeticai fluvii littora incolentium fines anno præteriti sæculi octogesimo nono, circumlato prius per circumjacentes Provincias terrore, aggressi, ingentem populationem per septennium fecere, quam excepit quinquennalis Paraubabæ in Amazonum fluminis capita sese exonerantis vastatio. Philippus Rex Catholicus detestatus abactorum ferocitatem, renovatis Caroli Quinti & Regum Lusitanorum legibus, in favorem Indorum latis, diploma scripsit, quo vetabat Barbaros qualicumque prætextu fieri captivos. In id invigilabant Brasiliæ Magistratus, & Prætores, adeoque ipsius Piratinganæ urbis Præfecti. Sed Mamaluci, pessumdatis novis & antiquis juribus, etiam quàm antea ferocius perniciosi Indorum institere. Ne tamen palam Regiis legibus refragari viderentur, speciosas & Regi utiles causas imposterum prætenderunt: pulchro pallio suam fœditatem occultantes. Quasi ergo ad aurifodinas in Mediterraneis regionibus repertas ire vellent, sapius ex Piratingano, necnon Sancti Vincentii & Sanctorum omnium agro, catervatim effusi, Indorum innumeram multitudinem, dolo vel vi abductam, pro mancipiis distrahere. Et quod ridiculum in tam desiendo negotio videri potest, e patriâ ad sua latrocinia discessuri (in quibus excursionibus tres quatuorve annos electo duce ponunt) Sacramentis in speciem se expiant. Sacerdotes sui genii & conditionis quandoque secum ducunt. Imaginem Virginis MARIÆ in Divi Pauli suburbii piè cultam (nam Piratinganorum multi pietatem colunt) venerabundi adeunt, suppliciter po-

Emmanuel
Nobrega no-
men Pirati-
ninga indit.

Mamalucos
nominis
origo.

S. Pauli ep-
tidum.

Tupinaquii.

Tupigua.

Paraubaba
fluxus.

Mamalucos
stimula-
tio.

Vista picta.

stulantes, ut sibi incolumibus ire & redire per summa pericula liceat. Sunt qui Virginæ statuæ pedem quo jam ob nimiam (si Superis placet) latronum pietatem caret, scalpunt, pulvisculum ex abrasione ceu amuletum asportantes: quasi verò Cœlorum Regina perfidos sospitari, & latrocinia adjuvare amaret: & quod bilem moveat, mortalium pessimi latrocinia sua expeditiones Apostolicas appellant, eo sine Barbaros è latebris à se erui dicitantes, ut ad humanitatem legemque Christianam adducant. Possem, si vellem (nam monumenta è Brasilia allata apud me sunt) qui, quando, quibus artibus, & quâ crudelitate, multas regiones depopulati fuerint, explanatius referre: possem latronum capita, populos ab ipsis deletos, diminutosve, nominatim appellare. Sed brevius absolvam, si dixerò, quidquid ab fluvio Maranione usque ad trigesimum latitudinis Australis gradum continentis est, continuis eorum excursionibus, factis ubique depopulationibus, patuisse. Restabat Guairaniæ pars, necnon regiones aliæ, JESU Sociorum Paraquariensium laboribus claræ, quas quomodò aut penitus vastarint, aut labefactarint, narratione in multis annos producendâ, scribere aggredior. Unum tamen monuerim, hæc me de Mamalucorum origine & moribus, eorumque affectis præmonere voluisse, ne quis, quod turpissimâ prosapia proprium est, Lusitanorum nationi, de re Christiana bene meritæ, imprudens adscribat.

*Devastatio-
ner.*

CAPUT
XIII.
Occasio
Guairaniæ
depopula-
tionis.

*Mamalucorum
copia.**Ludovicus
Céspedes re-
missè agit.*

LUDOVICUS Céspedes, vir sanguine clarus, anno superiori ex Hispania in Brasiliam appulerat, in Paraquariam, cujus præturam ab Rege Catholico impetrarat, trajecturus. Duo è Brasilia in Paraquariam itinera sunt. Unum terrâ, alterum mari. Illud, quo terrâ itur, ne quid molestiæ Indis inferatur, regiis legibus clausum est. Placuit tamen novo Prætori iter terrestre, ex indulto, ut aiebat, Regis arripere. Piratiningam itaque profectus eo tempore viæ se dedit, quo nongenti omninò Mamaluci, & bis mille & ducenti Tupici (sunt hi Indi Mamalucorum amici ferocitate insignes) in Guairaniam ad faciendam depopulationem se adornabant. Dux ordinum, dictus Antonius Raposus; præerat cohortibus aliis Indorum abactionibus infames. Malâ igitur tempestitate Prætor Piratiningâ exiens, per aliquot dies terrestri itinere progressus, reliquam deinde viam in Guairaniam fluvio confecit. Laureti adnente Antonio Ruifio magnificè exceptus, pro honore acerba dicta rependit: habitoque de præcavendis Mamalucis consilio, nihil satis firmi constituit. Et quamvis non potuit non laudare Sociorum labores, nusquam adduci potuit, ut contra prædones auxilia prævideret, impari se eorum viribus testatus: sed constat remissè aliquando eo in negotio se gessisse, idèoque ab Senatu Regio interjecto tempore eum multatum fuisse. Interea temporis, Mamalucorum cohortes Ethnicorum terras non longè procul ab Neophytorum nostrorum oppidis depopulabantur: nihil quidem in Neophytos ab Societate reductos intentantes: sed Socii non imprudenter suspicabantur, sub cinere doloso latere hostilem ignem, qui mox magnum excitabit incendium: nam nulli non obvium erat, occasionem invasionis ab prædonibus quæri.

CAPUT
XIV.
Mamaluci
oppidum
Divi Antonii
depopu-
lantur.

*Occasio præ-
xima depo-
pulationis.**Petrus Mola
infantes ba-
ptizat.*

TANTI incendii occasio Taurana Casiquius fuit: innocenter tamen. Is pridem Simoni Alvaro Mamaluco præda cesserat. Sed deinde, eluso injusto Domino, in pristinam libertatem cum suis se asserens, ad Sancti Antonii fugâ contenderat: quâ re cognitâ Simon Alvarus, unius Mamalucorum cohortis ductor, ab Petro Mola Antonianæ coloniæ directore, Tauranam reposcit: qui cum respondisset, Tauranam naturâ liberum esse, nec sibi lubitum contra naturæ leges eum denuò vinculis induere, qui se jure & feliciter illis expedierat, irritavit latronem, qui statim communicato cum Antonio Raposo Mamalucorum duce consilio, totius Sancti Antonii coloniæ perniciem in vindictam machinans, cohortem suam arma expedire jubet. Contrâ, Petrus Mola, invasionis certus, aut metuens, quotquot erant in oppido infantes Baptismo expiat: quo in opere quamvis verba merè tantum necessaria ad confectiorem Sacramenti profertur, septem omninò horas ob numeri magnitudinem posuit; tantâ defatigatione brachiorum, ut fulcro sustentari ei de-

buerint.